

**CHRISTELIJK
LYCEUM ZEIST**

**HANDBOEK
BOVENBOUW**
VMBO - HAVO - VWO

2023 - 2024

Inhoudsopgave

1. Het gebruik van dit handboek	3
2 Het hoe en wat in de bovenbouw	4
2.1 De organisatie	4
2.2 Contactpersonen	4
2.3 Studie-informatie	5
2.4 Perioden	6
2.5 Reglement Lichamelijke Opvoeding	6
2.6 Regelingen voor 'Toptalenten'	7
2.7 CLubZ	7
2.8 Wisselen van vak	8
3 Het examenprogramma	8
3.1 Centraal Examen	9
3.2 Programma van toetsing en afsluiting	9
3.3 Verschillende toetsvormen	9
3.4 Regels tijdens PTA-toetsen	11
3.5 Afwezigheid bij schoolexamens en inhaalschoolexamens	11
3.6 Herkansingen	12
3.7 Bijzondere omstandigheden	12
3.8 Vaststelling eindcijfer schoolexamen	13
3.9 Documenten en regelingen	13
3.10 Examencommissie	13
3.10.1 Bezwaar indienen	14
3.11 De vermelding van 'cum laude' op je diploma	14
4 Informatie voor vmbo tl	15
4.1 Bijzondere vakken voor vmbo tl	15
4.1.1 Vakken met alleen een SE-cijfer	15
4.1.2 Overige bijzondere vakken	15
4.2 Profielwerkstuk vmbo	16
4.3 Bevordering	16
4.4 Slaag-/zakregeling vmbo tl	16
4.5 Doorstroomrecht: Overstap van 4 vmbo naar 4 havo	17
5 Informatie voor havo	18
5.1 Havo tweetalig of Havo Nederlandstalig?	18
5.2 Bijzondere vakken voor havo	18
5.2.1 Het vak rekenen	18

5.2.2 Overige bijzondere vakken	18
5.3 Extra vak	19
5.4 Stoppen met tto-programma	19
5.5 Profielwerkstuk	20
5.5.1 Algemene informatie	20
5.5.2 Regels omtrent voortgang van het PWS bij doubleren in 4 havo	20
5.6 Bevordering	20
5.7 Slaag-/zakregeling havo	20
5.8 Doorstroomrecht: Overstap van 5-havo naar 5-vwo	20

6 Informatie voor vwo 22

6.1 Informatie 4V	22
6.1.1 Algemeen	22
6.1.2 Extra vak	22
6.1.3 Stoppen met het tto-programma of met DSDL	23
6.2 Vwo tweetalig of Vwo Nederlandstalig?	23
6.3 Bijzondere vakken voor het vwo	23
6.4 Het profielwerkstuk	24
6.4.1. Algemene informatie	24
6.4.2 Regels omtrent voortgang van het PWS bij doubleren in 5 vwo	24
6.5 Ontheffing van de tweede moderne vreemde taal	25
6.6 Bevordering	25
6.7 Slaag-/zakregeling vwo	25
6.8 Overstap van vwo naar havo in de bovenbouw	25
6.8.1 Overstap van 4-vwo naar 4-havo (lopende het schooljaar)	25
6.8.2 Overstap van 4-vwo naar 4-havo (einde van het schooljaar)	25
6.8.3 Overstap van 5-vwo naar 5-havo	25

1. Het gebruik van dit handboek

In dit handboek Bovenbouw CLZ vind je alle regelingen die van belang zijn om je diploma te halen. In hoofdstuk 2 en 3 vind je algemene regels die gelden voor alle opleidingen en vanaf hoofdstuk 4 vind je opleidingsspecifieke informatie.

Je vindt informatie over hoe het examenprogramma is opgebouwd, spelregels die tijdens en rond de schoolexamens gelden en welke reglementen van toepassing zijn. Ook staan in dit handboek de bevorderingsnormen die gelden bij de overgang naar het volgende leerjaar en de zogenaamde 'slaag-/zakregeling'.

In de bovenbouw zul je merken dat het onderwijs anders georganiseerd is dan in de voorgaande jaren. Je hebt vakken gekozen die het best bij jou passen en jouw resultaten tellen in het voorexamenjaar al mee voor het schoolexamen. Het is daarom van belang dat je aan het begin van het jaar de tekst van dit handboek goed doorneemt.

Het gaat in dit boek dus om de 'spelregels'. Om goed te kunnen 'spelen' moet je van die regels goed op de hoogte zijn. Anders krijgen we misverstanden. Tegelijkertijd vormen die regels niet de kern. Het gaat uiteindelijk om de inhoud van het onderwijs, of je daar iets aan hebt, of je daar wijzer van wordt. Je docenten helpen je te vormen en te ontwikkelen als betrokken zelfstandige persoon die met vertrouwen de toekomst tegemoet gaat, maar de sleutel tot succes ben jij!

Alle medewerkers van het CLZ wensen je veel mooie en succesvolle leerervaringen!

De heer M. Nikkers - conrector a.i. vmbo tl

De heer J. Wisse - conrector a.i. havo

de heer H.J. Veenstra - conrector vwo

Leeswijzer

Kijk voor jouw opleiding welke hoofdstukken belangrijk zijn

vmbo tl	Hoofdstuk 2, 3 en 4
havo	Hoofdstuk 2, 3 en 5
vwo	Hoofdstuk 2, 3 en 6

2 Het hoe en wat in de bovenbouw

2.1 De organisatie

In de bovenbouw zul je merken dat de manier van werken in een aantal opzichten verschilt van wat je gewend was. Je moet goed weten wat je precies moet doen, wanneer iets 'af' moet zijn, hoe iets wordt beoordeeld, hoe zwaar dat telt, enzovoort. Kortom, het is belangrijk dat je tijdens je studie precies weet waar je aan toe bent. Wij vragen aan je om dit handboek goed door te lezen. Je moet bijvoorbeeld weten wat het periodesysteem precies inhoudt, wat het nut is van een studiewijzer, hoe het schoolexamen is opgezet, welke mogelijkheden je hebt om toetsen te herkansen en hoe dat alles uiteindelijk leidt tot het behalen van het diploma.

- Een cursusjaar is verdeeld in vier periodes. Voor elke periode geldt een apart rooster. Sommige vakken volg je een aantal periodes, andere vakken staan elke periode ingeroosterd.
- Naast een aantal klassikale lessen volg je lessen in clusters, waarin je met leerlingen uit verschillende stamklassen zit. Ieder cluster heeft een afkorting en een nummer, dat je ook op je rooster vindt (bijv. econ_4 of fatl_2). Let hier goed op bij roosterwijzigingen.
- Elke periode wordt afgesloten met een toetsweek. Een toetsweek is een schoolweek zonder klassikale lessen.
- Alle toetsen, praktische opdrachten en handelingsdelen worden in een toetsoverzicht opgenomen. In dit toetsplanning vind je toetsen die meetellen voor het schoolexamen (examendossier - programma van toetsing en afsluiting - PTA) en voor de voorexamenklassen en 4V ook toetsen die enkel meetellen voor de overgang naar het eindexamenjaar. De inspectie van het onderwijs krijgt van ons een versie van de toetsplanning met alle onderdelen die meetellen voor je examendossier; overgangstoetsen worden daarbij buiten beschouwing gelaten.
- Alle behaalde cijfers zijn op SOMtoday te zien. Door daar met je ouder(s)/verzorger(s) regelmatig op te kijken, blijf je op de hoogte van de stand van zaken bij de voortgang van het schoolexamen. Meestal zijn de resultaten weergegeven in de vorm van een cijfer; bij LO worden ze vastgelegd in de vorm van een letter, een 'O', een 'V' of een 'G'. Dit noemen we handelingsdelen. Zowel de cijfers als de letters tellen mee voor het schoolexamen.
- In de toetsplanning vind je ook hoe zwaar een toets meeweegt in het Schoolexamen en/of voor de overgang.

2.2 Contactpersonen

Heb je vragen over deze informatie, wil je wat bespreken over jouw welzijn of heb je andere vragen? Jouw mentor is het eerste aanspreekpunt. Wie dat is, kun je in SOM vinden. Naast de mentor is de afdelingscoördinator het tweede aanspreekpunt voor leerlingzaken. Uiteraard kun je zoals je gewend bent voor vragen over het inhalen en verzuim terecht bij de onderwijsassistent. Voor

beleidszaken kun je bij de conrector terecht. De decaan van jouw afdeling is het tweede aanspreekpunt voor jouw vakkenpakket en je doorstroommogelijkheden binnen en buiten het CLZ. Het eerste aanspreekpunt is daarbij ook je mentor.

	onderwijs-assistent	decaan	afdelings-coördinator	conrector
vmbo	mw. P. Visser	dhr. B. Veldhuizen	mw. M. Metze	dhr. M. Nikkels a.i.
havo	mw. J. Linnebank	mw. S. Vriens	mw. T. Heesbeen	dhr. J. Wisse a.i.
vwo	mw. J. Linnebank	mw. G. Huisman	mw. K. Kirwin - 5V/6V mw. M. van Brandwijk - 4V	dhr. H.J. Veenstra

2.3 Studie-informatie

Wat er per vak van je verwacht wordt, vind je in Google Classroom. Docenten delen daar studiewijzers en opdrachten. Aan de hand van de informatie in Google Classroom kun je bijvoorbeeld eenvoudig vaststellen of je achter loopt. De bedoeling is natuurlijk dat je zorgt dat je werk in de pas loopt met de planning van een vak. Is dat niet het geval, dan moet je zorgen dat je de achterstand snel inloopt, anders raak je meer en meer achterop. En dat is bijzonder vervelend. Mocht je toch vastlopen, aarzel dan niet om contact op te nemen met je docent of je mentor.

De informatie in Google Classroom zorgt er ook voor dat je kunt zien hoe het programma gewoon doorgaat, ook als om wat voor reden dan ook één of meerdere lessen komen te vervallen. Je werkt dan dus gewoon verder aan de gegeven opdrachten. Het is van het allergrootste belang dat je beseft dat je in de eerste plaats zelf verantwoordelijk bent voor het uitvoeren van de leertaak zoals die per vak is vastgelegd.

2.4 Perioden

Het schooljaar is verdeeld in 4 periodes. In de bovenbouw wordt elke periode afgesloten met een toetsweek. In het examenjaar heb je drie periodes les en 3 toetsweken. In de vierde periode vindt het Centraal Examen (CE) plaats.

Een overzicht van de toetsen die je gedurende een periode hebt, vind je in het toetsrooster. Twee weken voor de toetsweek wordt het nieuwe rooster bekendgemaakt.

2.5 Reglement Lichamelijke Opvoeding

Lichamelijke Opvoeding (LO) is het enige vak op school waarvoor een wettelijke aanwezigheidsplicht geldt omdat dit vak geen centraal eindexamen kent. Op het moment dat je onvoldoende lessen (minder dan 80%) hebt gevolgd, dan zullen er met de LO docent afspraken gemaakt moeten worden voor het inhalen van de lessen. Het is hierbij niet van belang of je afwezigheid geoorloofd was of niet.

Het niet nakomen van deze afspraken of onvoldoende aanwezigheid bij de lessen LO kan leiden tot een onvoldoende, waardoor je geen examen kunt doen. Alle handelingsdelen moeten immers met voldoende worden afgesloten.

Inhalen van de lessen

Je maakt zelf een afspraak met de LO docent over het inhalen van de gemiste les(sen). Dit kan zijn: inhalen van de les bij een andere klas, assisteren bij een andere klas of een vervangende opdracht. De vervangende opdracht dient qua tijdsinvestering overeen te komen met de tijdsduur van de gemiste les(sen). De eisen waaraan de opdracht moet voldoen, worden duidelijk door de docent uitgelegd, evenals het tijdstip waarop de opdracht moet worden ingeleverd.

Blessures

- Als je niet mee kunt doen vanwege een tijdelijke lichamelijke reden, moet je dit aan het begin van de les melden bij de docent.

- Als je incidenteel gedurende een kortere of langere periode niet deel kunt nemen aan de lessen LO als gevolg van jouw lichamelijke gesteldheid, dan dien je gebruik te maken van een bijzondere inhaalregeling om het vak voor de betreffende periode, dan wel het betreffende leerjaar alsnog met een voldoende resultaat af te sluiten. Je docent maakt in overleg met jou een afspraak over een alternatief, zoals omschreven hierboven bij 'inhalen van lessen', rekening houdend met je lichamelijke gesteldheid.

Vrijstelling/ontheffing LO

In het geval van een bepaalde lichamelijke gesteldheid is het mogelijk om een permanente of tijdelijke ontheffing te krijgen. Je ouder(s)/verzorger(s) kunnen een verzoek indienen bij de betreffende conrector via het formulier op de website..

2.6 Regelingen voor 'Toptalenten'

Als een leerling aan topsport doet, op hoog niveau danst, muziek speelt of toneel speelt, dan kost dat veel tijd. Denk maar aan alle trainingen, repetities, optredens, de wedstrijden, het oefenen en het reizen. Voor toptalenten wordt voor zover mogelijk maatwerk geleverd. De volgende faciliteiten worden geboden:

- Een toptalent coördinator als aanspreekpunt voor vragen over de combinatie school en sport;
- Aanpassen van roosters indien mogelijk. Rekening houdend met het feit dat we geen Loo¹ school zijn. Hierdoor mogen we geen vrijstellingen geven voor meerdere vakken;
- Hulp bij het maken van planningen;
- Verplaatsen van PTA's, indien mogelijk;
- Eventueel uitstel of vermindering van huiswerk.

Voor ons is een leerling een topsporter als hij/zij op het hoogste niveau deelneemt aan sportactiviteiten. Daarbij worden de volgende criteria gehanteerd:

- De leerling maakt deel uit van een regionale en/of nationale jeugdselectie (Jong Oranje) of nationale talentengroep;
- De leerling komt uit in de hoogste klasse van een sport die door het NOC*NSF is erkend;
- De leerling heeft een A of B status van het NOC*NSF.

Is de leerling een toptalent op een ander vlak dan sport, bijvoorbeeld in musical, dans en muziek, dan gelden andere criteria. Dan zijn vooral het niveau en de tijdsinvestering belangrijk.

Ga voor meer informatie naar meneer B. Veldhuizen of mevrouw A. Hopman.

2.7 CLubZ

Op het CLZ kun je naast je opleiding aan allerlei schoolactiviteiten deelnemen. Voor de gezelligheid, uit interesse of om te ontspannen. Sommige activiteiten vragen een behoorlijke inzet van je. Meehelpen bij de introductie van brugklassers als leerlingbegeleider bijvoorbeeld, of zitting nemen in de Medezeggenschapsraad van de school, lid worden van de Technische Dienst of van de iHelp.

---

¹ Landelijke Organisatie Onderwijs en Topsport

Als je wil, kun je voor jouw inzet een certificaat krijgen. Dit kan je helpen bij vervolgstudie of bij een sollicitatie. Meer informatie over de verschillende activiteiten, de procedure voor aanmelding en voor het ontvangen van een certificaat vind je op clz.nl -> [CLubZ](#).

2.8 Wisselen van vak

In uitzonderlijke gevallen kan het zo zijn dat een leerling na de profielkeuze toch nog van vak wil wisselen. Hierbij zijn een aantal zaken zeer belangrijk:

1. Het betreft een vakwissel en geen wisseling van profiel of meerdere vakken. Dit laatste is niet mogelijk.
2. De eerste 4 weken van het jaar is een aanvraag niet mogelijk zodat elke leerling een goed idee krijgt van wat de vakken in het gekozen profiel inhouden.
3. De deadline voor het aanvragen van een vakwissel is 15 november.
4. Het verzoek tot vakwissel, inclusief motivatiebrief en schriftelijke toestemming van de ouders/verzorgers, wordt voorgelegd aan de coördinator en decaan van de afdeling.
5. Als de aanvraag in orde is, wordt gekeken naar de haalbaarheid (clustergrootte, rooster).
6. Bij akkoord worden de wijzigingen doorgevoerd en worden alle betrokkenen geïnformeerd.
7. Gemist werk moet zo snel mogelijk op initiatief van de leerling worden ingehaald.

3 Het examenprogramma

Het examen bestaat uit een Schoolexamen (SE) en een Centraal Examen (CE). Alle vakken hebben een schoolexamen. Veel vakken kennen daarnaast een Centraal Examen. Bijna alle profielvakken hebben zowel een schoolexamen als een Centraal Examen.

- Voor vakken met alleen een Schoolexamen vormt het eindcijfer Schoolexamen het eindexamencijfer.
- Voor vakken met zowel een Schoolexamen als een Centraal Examen vormt het eindexamencijfer het rekenkundig gemiddelde van het eindcijfer Schoolexamen en het eindcijfer Centraal Examen.

3.1 Centraal Examen

Het Centraal examen vindt voor alle theoretische vakken plaats in de laatste periode van het eindexamenjaar. Het Centraal Examen kent drie tijdvakken. De herkansing van het Centraal Examen vindt plaats in het tweede en/of derde tijdvak.

Voordat de kandidaat deelneemt aan het Centraal Examen:

- dienen alle eindcijfers van het Schoolexamen te zijn vastgesteld;
- dient het profielwerkstuk te zijn beoordeeld met een voldoende cijfer (vmbo) of minimaal een 4 (havo en vwo)
- dienen alle handelingsdelen te zijn beoordeeld als 'voldoende' of 'goed'.
- dient het vak Lichamelijke Opvoeding (LO) te zijn beoordeeld als 'voldoende' of 'goed'.

3.2 Toetsplanning - Programma van toetsing en afsluiting

In de toetsplanning vind je toetsen, schoolexamens en overgangstoetsen. Overgangstoetsen zijn van belang voor de overgang naar het examenjaar maar zijn geen onderdeel van het schoolexamen. Het Schoolexamen kan uit verschillende onderdelen bestaan. Welke toetsen je moet afleggen, handelingsdelen die je moet afronden, praktische opdrachten en werkstukken die je moet maken voor het SE staan per leerjaar in het PTA dat naar de inspectie voor onderwijs wordt gestuurd. Aan het begin van elk schooljaar, in elk geval vóór 1 oktober, wordt de toetsplanning gepubliceerd op de website, <https://pta-clz.nl>. Hierin kun je per vak ook raadplegen of het wordt afgesloten met een Centraal Examen. De school en de leerling zijn verplicht zich aan de afspraken te houden die in de toetsplanning gemaakt zijn. De school is verplicht om voor jou een (examen)dossier bij te houden. Dit dossier staat in SOMtoday. We verwachten dat je dit regelmatig inziet, op deze wijze heb je inzicht in de studievoortgang.

Bij het opstellen van het PTA dient [WVO2020](#) van het ministerie van Onderwijs en Wetenschap als grondslag.

3.3 Verschillende toetsvormen

In de toetsplanning wordt gebruik gemaakt van verschillende vormen van toetsen:

PTA-Toets (TT)

Theoretische schriftelijke (of mondelinge) toets die meetelt voor de overgang en het SE.

Praktische Opdracht (PO)

Door praktische opdrachten te maken, moet je aantonen of je de stof beheerst.. Een voorbeeld hiervan is een practicum bij de exacte vakken of een leesdossier bij het vak Nederlands. Dit is een onderdeel van het PTA en moet op het afgesproken tijdstip worden ingeleverd. Leerlingen die op de inleverdatum hun PO niet hebben ingeleverd, krijgen in SOMtoday een * in plaats van een cijfer. Dat betekent dat de opdracht alsnog ingeleverd moet worden. Dat is niet zo handig, want daarmee verspeel je de mogelijkheid een gewone toets te herkansen. Ook kan je een vierkant rooster worden opgelegd tot het PO af is. Het PO is immers onderdeel van het schoolexamen en moet gemaakt en ingeleverd worden. Een computerprobleem is geen geldige reden om een PO later in te leveren.

Handelingsdeel (HD)

Voor bepaalde vakken moet je opdrachten uitvoeren waar je geen cijfer voor krijgt, maar die je 'naar behoren' moet uitvoeren: de zogenaamde handelingsdelen. Deze worden met onvoldoende (O), voldoende (V) of goed (G) beoordeeld. Het kan zijn dat je voor zo'n handelingsdeel een werkstuk moet maken in de vorm van een boekverslag, een onderzoek of een andere opdracht moet uitvoeren. Er wordt steeds een uiterste inleverdatum vastgesteld die je in het PTA kunt vinden. Je moet alle handelingsdelen met een voldoende of goed hebben afgerond om zowel bevorderd te worden naar het examenjaar, als in het examenjaar te kunnen slagen.

Repetitie (REP)

Een schriftelijke (of mondelinge) toets die alleen meetelt voor de overgang.

Verslag (V)

Een verslag/werkstuk o.i.d. dat alleen meetelt voor de overgang.

3.4 Regels tijdens de toetsen

Tijdens -toetsen gelden in grote lijnen dezelfde regels als tijdens het Centraal Examen:

- Tassen / jassen / mobieltjes /horloges etc. zijn niet toegestaan in de lokalen. Deze worden opgeborgen in de kluisjes.
- Het niet hebben van een kluisje geeft je niet het recht om je tassen / jassen etc.~ (incl. mobieltjes en horloges) het lokaal in mee te nemen.
- Het toch binnen handbereik hebben van een mobieltje of ander elektronisch apparaat - behalve indien toegestaan de (grafische) rekenmachine - tijdens een toets wordt beschouwd als fraude.
- Op de tafel uitsluitend pennen, potloden, liniaal, geodriehoek en de per vak toegestane hulpmiddelen, zoals een rekenmachine. Je zorgt ervoor dat je alles bij je hebt wat nodig is voor de toets. Deze spullen zijn persoonlijk en worden niet uitgewisseld tijdens de toets.
- Bij te laat komen haal je eerst een 'te laatje' voordat je naar het toetslokaal gaat.
- Te laat komen geeft geen recht op tijdverlenging.
- Bij meer dan 20 minuten te laat word je niet meer toegelaten tot de toets. Je meldt je bij de onderwijsassistent.
- Als je niet toegelaten wordt tot de toets kun je een schriftelijk verzoek indienen bij de examencommissie om de toets alsnog te mogen maken. Dit kan je je herkansing kosten.
- Bij vaardigheidstoetsen, zoals practica en (kijk)luistertoetsen, gelden er andere regels voor te laat zijn, afhankelijk van de duur van de toets. Als je te laat bent, kan het zijn dat je toetsmoment voorbij is.
- Bij een 1-uurs toets in de toetsweek blijf je tot het einde van de toets zitten.
- Bij een 2-uurs toets in de toetsweek mag je op zijn vroegst na 50 minuten het lokaal verlaten. Ben je in het laatste kwartier klaar, dan wacht je tot het einde van de les.
- Leerlingen met een zorgpas hebben recht op toegekende faciliteiten, bijvoorbeeld het maken van een toets op een laptop en/of extra tijd, etc.

3.5 Afwezigheid bij schoolexamens en inhaalschoolexamens

Kun je, vanwege ziekte of andere zwaarwegende redenen, niet aanwezig zijn bij een toets, dan moet je hiervoor de regels in het examenreglement artikel 3.10 volgen. Dit examenreglement is te vinden op clz.nl -> '[documenten en reglementen](#)'. Om gebruik te kunnen maken van de mogelijkheid om een toets in te halen, dient de afwezigheid geldig en tijdig te zijn gemeld. Als dit gedaan is, kan de toets op de inhaaldag worden ingehaald. Tijdens een inhaaldag kunnen maximaal twee schoolexamens worden ingehaald.

Als de toets niet op het reguliere moment en niet op het inhaalmoment wordt gemaakt, moet deze toets aan het einde van het schooljaar worden ingehaald. Bij onrechtmatig verzuim kunnen maatregelen worden getroffen conform artikel 1.5 van het examenreglement.

3.6 Herkansingen

Van een herkansing is sprake wanneer je een poging wilt doen om het cijfer voor een bepaald vak te verbeteren. Het hoogst behaalde cijfer telt. De regel is dat je het recht hebt om maximaal twee schoolexamens in het voorexamenjaar en twee schoolexamens in het eindexamenjaar te herkansen. Deze herkansingen vinden plaats op de momenten die in de jaaragenda staan vermeld.

Herkansingen voorexamenklassen

De herkansingen worden in de voorexamenklassen afgenomen na TW2 ² (totaal één herkansing, naar keuze over een schoolexamen uit periode 1 of uit periode 2) en na TW3 ³ (uit periode 3). Schoolexamens uit de laatste periode (periode 4) van de voorexamenklassen zijn niet herkansbaar. Mocht in periode 4 een onderdeel van het SE onrechtmatig worden gemist zijn, dan kan, in overleg, een herkansing van het examenjaar worden ingezet.

Herkansingen examenklassen

De herkansingen worden in de examenklassen afgenomen na TW1 en TW2 ⁴ (in totaal twee herkansingen, één per periode). Schoolexamens uit de laatste periode (periode 3) van de examenklassen zijn niet herkansbaar.

Voor herkansingen moet je je van tevoren aanmelden. Dat doe je via SOMtoday. Niet alle schoolexamens zijn herkansbaar, zie hiervoor de toetsplanning van de verschillende vakken.

Bij herkansingen geldt het principe 'nu of nooit'. Een gemiste herkansing kan niet op een later moment worden ingehaald. Tevens kun je geen herkansingen opsparen.

3.7 Bijzondere omstandigheden

In bijzondere omstandigheden kan de examencommissie besluiten van de regelingen af te wijken. Je kunt hiervoor een schriftelijk verzoek indienen bij de examencommissie. Als je nog minderjarig bent, moet een ouder/verzorger dit doen. De reden waarom je wilt afwijken moet vermeld zijn. Zo mogelijk moeten bewijsstukken zijn bijgevoegd.

3.8 Vaststelling eindcijfer schoolexamen

- Per periode wordt per vak ten minste één cijfertoets gegeven. Voor handelingsdelen en voor het vak Lichamelijke Opvoeding (LO) gelden de kwalificaties 'voldoende' of 'goed'.
- Per leerjaar worden na de laatste periode per vak het jaarcijfer en het schoolexamencijfer vastgesteld. De weging van de toetsen is vastgelegd in het vakgerichte toets-overzicht.

---

² tweede toetsweek in het schooljaar

³ derde toetsweek in het schooljaar

⁴ tweede toetsweek in het schooljaar

- Voor het vaststellen van het Schoolexamen-eindcijfer geldt voor elk vak dat het gewogen rekenkundig gemiddelde van alle PTA-cijfers behaald in de bovenbouw wordt afgerond op 1 decimaal.
- Bij becijferde vakken die geen Centraal Eindexamen kennen, wordt gekeken naar het gewogen gemiddelde op 2 decimalen. Dat betekent dat een 7,49 voor bijvoorbeeld het vak maatschappijleer weliswaar op 1 decimaal een 7,5 is, maar dat het examen-eindcijfer (0 decimalen) een 7 is.
- Voor vakken die in het voorexamenjaar worden afgesloten, geldt dezelfde wijze van berekenen.
- De eindcijfers Schoolexamen worden in de loop van de opleiding vastgesteld, in ieder geval uiterlijk voor aanvang van het Centraal Examen.

3.9 Documenten en regelingen

Meer informatie over het examen vind je in de opleidingsspecifieke hoofdstukken van dit handboek.

Voor vmbo: hoofdstuk 4

Voor havo: hoofdstuk 5

Voor vwo: hoofdstuk 6.

Verder zijn er de volgende regelingen en documenten van belang:

- Het examenreglement CLZ vmbo/havo/vwo van dit schooljaar
Kijk daarvoor op clz.nl-> '[documenten en reglementen](http://clz.nl)'
- Toetsplanning, <https://pta-clz.nl>.
- De administratie van de door jouw behaalde resultaten (zie SOMtoday).

3.10 Examencommissie

De school kent een examencommissie die de schoolleiding adviseert over alle procedures omtrent het school- en eindexamen en de kwaliteit van het schoolexamen bewaakt. In deze commissie zitten de examensecretaris en minimaal twee overige leden. De examencommissie neemt bijzondere verzoeken in behandeling en stelt maatregelen voor aan de rector, in geval van een onregelmatigheid, zoals in het geval van fraude. Je kunt de commissie mailen via het adres: examencommissie@clz.nl

De examencommissie bestaat uit:

Mevrouw G. Huisman	- examensecretaris en voorzitter
Mevrouw K. Kirwin	- lid examencommissie
De heer R. Wilms	- lid examencommissie
De heer J. Wisse	-lid examencommissie/ schoolleider

3.10.1 Bezwaar indienen

Als je vindt dat je ten onrechte een herkansing hebt verloren, kun je schriftelijk een bezwaarschrift indienen bij de examencommissie.

Je kunt ook een bezwaar indienen tegen de manier waarop je examenwerk is beoordeeld.

Vanzelfsprekend heb je dit eerst met je docent besproken en ben je er samen niet uitgekomen.

Meer informatie over bezwaren indienen, vind je in het examenreglement, zie clz.nl-> [‘documenten en reglementen’](#).

3.11 De vermelding van ‘cum laude’ op je diploma

Leerlingen krijgen op hun diploma de vermelding ‘cum laude’ als blijf van een hoog cijfergemiddelde bij het eindexamen. De voorwaarden, gespecificeerd per opleiding, kun je bekijken op examenblad.nl, zoekterm cum laude of via deze [link](#). Let op: klik linksboven het juiste schooljaar aan.

4 Informatie voor vmbo tl

Onderstaande informatie is van toepassing op het vmbo tl. Zit je op de havo? Kijk dan in hoofdstuk 5. Zit je op het vwo? Kijk dan in hoofdstuk 6.

4.1 Bijzondere vakken voor vmbo tl

4.1.1 Vakken met alleen een SE-cijfer

Sommige vakken worden afgesloten met alleen een schoolexamen, geen centraal examen. Het eindcijfer wordt berekend aan de hand van de behaalde periodecijfers. Ook wordt er gekeken of de (eventuele) handelingsdelen in orde zijn. Voor alle vakken die met een schoolexamen worden afgesloten, geldt het eindcijfer op het cijferoverzicht bij de overgang als bewijs dat je het vak hebt afgesloten. Vergeet vooral niet dat het behaalde eindcijfer tegelijkertijd het diplomacijfer is. Zorg dus dat het een voldoende is. In het geval je een leerjaar doubleert hoef je vakken die je met een afgeronde 7 hebt afgesloten niet over te doen. LO en rekenen vallen niet onder deze regeling.

Vakken met alleen een schoolexamen en het leerjaar waarin het vak wordt afgerond

3 vmbo	4 vmbo
Culturele Kunstzinnige Vorming (CKV)	Maatschappijleer (Ma) Profielwerkstuk (PWS) Lichamelijke Opvoeding (LO) Loopbaan Oriëntatie en Begeleiding (LOB) Technologie en Toepassing (T&T) Economie en Ondernemen (E&O)

4.1.2 Overige bijzondere vakken

- Alle leerlingen die geen wiskunde in hun pakket hebben, krijgen, net als in 3T, in de toetsweken van periode 1 en 2 een rekentoets op 2F-niveau aangeboden. Om examen te mogen doen moet er minimaal één kans benut zijn. Dat kan een kans in 3T zijn maar ook in 4T. Er mogen meerdere kansen benut worden. Het hoogste cijfer telt, geldt als eindcijfer en wordt op de bijlage van het diploma genoteerd. De school verstrekt een syllabus waarmee de leerling zichzelf kan voorbereiden op de toets. Indien gewenst kan een wiskundedocent om ondersteuning gevraagd worden.
- Voor het vak tekenen doen leerlingen in het vierde leerjaar in twee onderdelen examen; praktisch (cpe) en theoretisch (ce). Het praktische gedeelte wordt in maart van het examenjaar afgenomen en de theorie tijdens de landelijke examenperiode.

4.2 Profielwerkstuk vmbo

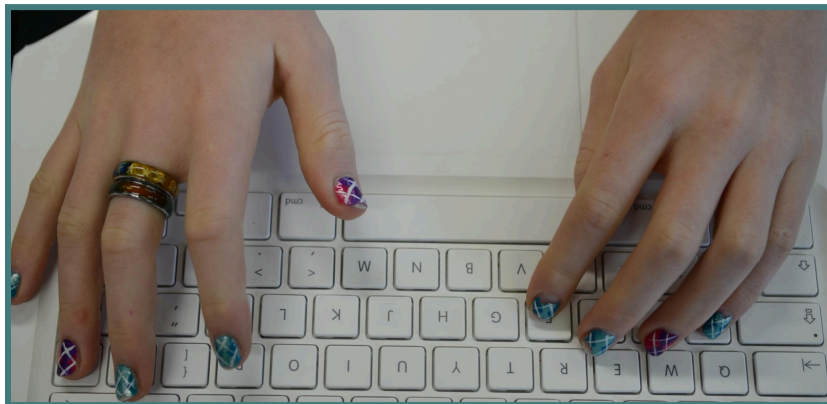
Het profielwerkstuk is onderdeel van het vak T&T en E&O. De werkzaamheden hieraan worden afgerond met een presentatie en/of praktijkopdracht. Deze worden beoordeeld met een voldoende of goed.

4.3 Bevordering

De bevorderingsregels zijn te vinden op de website van school. Zie clz.nl-> 'documenten en reglementen'

4.4 Slaag-/zakregeling vmbo tl

De slaag-/zakregeling vmbo tl kun je vinden op examenblad.nl -> [uitslagbepaling vmbo](#).
Let op: klik linksboven het juiste schooljaar aan.

4.5 Doorstroomrecht: Overstap van 4 vmbo naar 4 havo

Wil een leerling na het behalen van het vmbo-diploma doorstromen naar de havo, dan gelden voor de toelating de volgende aandachtspunten:

- De leerling is geslaagd voor het examen vmbo-tl en kan een passend havo-profiel kiezen. Volgt de leerling het beroepsgerichte vak t&t of e&o dan vervalt de eis om in een 7e vak examen te hebben gedaan en heeft de leerling doorstroomrecht. Volgt de leerling geen beroepsgericht vak, dan heeft hij/zij doorstroomrecht als er examen is gedaan in een 7e vak. Is dat niet het geval, dan gelden de schoolregels : 6,8 gemiddeld voor de 6 vakken binnen het profiel en het gevolgd hebben van het voorlichtingstraject overstap naar havo.
- De leerling ontvangt in leerjaar 4 in januari een uitnodiging om aan te geven of hij/zij door wil naar havo en gaat daarna een voorlichtingstraject in. De leerling maakt een voorlopige profielkeuze. Vóór 1 april moet de definitieve profielkeuze zijn ingevuld. Gebeurt dat na 1 april dan kan de overstap naar havo niet worden gegarandeerd met de gewenste vakken.
- Een leerling die de overstap naar de havo wil maken moet onderzoek hebben gedaan naar een passende mbo-opleiding en ook vóór 1 april zijn ingeschreven op een mbo-opleiding.

5 Informatie voor havo

Onderstaande informatie is van toepassing op de havo. Zit je op de vmbo tl? Kijk dan in hoofdstuk 4. Zit je op het vwo? Kijk dan in hoofdstuk 6.

5.1 Havo tweetalig of Havo Nederlandstalig?

De vakken die genoemd zijn in dit hoofdstuk worden in het Nederlands vermeld. Volg je tweetalig onderwijs, dan geldt de informatie ook voor jou. Hieronder vind je een overzicht van de benamingen van de vakken voor Nederlandstalig en Tweetalig havo.

Havo Nederlandstalig	Havo tweetalig
Lichamelijke opvoeding (LO)	Physical Education (PE)
Culturele Kunstzinnige Vorming (CKV)/	Art & Culture (A&C)
Engels (Entl)	English (Engl)
---	Global Perspectives (GP) ⁵

5.2 Bijzondere vakken voor havo

5.2.1 Het vak rekenen

Leerlingen die geen wiskunde in hun pakket hebben en de 3F eindtoets nog niet met voldoende resultaat gemaakt hebben, krijgen rekenlessen in periode 1 en 2. In de toetsweek van periode 1 doen al deze leerlingen de rekentoets op 3F niveau:

- Bij voldoende resultaat mag er in de tweede periode verder gewerkt worden aan cijferverbetering voor het 3F-niveau
- Bij voldoende resultaat mag er gekozen worden verder geen rekenlessen meer te volgen
- Bij onvoldoende resultaat wordt er in de tweede periode verder gewerkt aan de opdrachten en in de toetsweek opnieuw een rekentoets 3F gemaakt
- Hoogste cijfer telt en geldt als eindcijfer. Je ontvangt een certificaat bij je einddiploma.

---

⁵ Dit vak is geen onderdeel van het PTA en wordt afgesloten met een Cambridge IGCSE Global Certificate

5.2.2 Overige bijzondere vakken

Sommige vakken worden afgesloten met alleen een schoolexamen, geen centraal examen. Het eindcijfer wordt berekend aan de hand van de behaalde periodecijfers. Ook wordt er gekeken of de (eventuele) handelingsdelen in orde zijn. Voor alle vakken die met een schoolexamen worden afgesloten, geldt het eindcijfer op het cijferoverzicht bij de overgang als bewijs dat je het vak hebt afgesloten. Vergeet vooral niet dat het behaalde eindcijfer tegelijkertijd het diplomacijfer is. Zorg dus dat het een voldoende is. Vakken die je met een afgeronde 7 hebt afgesloten, hoeven niet over te worden gedaan, in het geval je een leerjaar doubleert. LO en rekenen vallen niet onder deze regeling.

Vakken met alleen een schoolexamen en het leerjaar waarin het vak wordt afgerond

4 havo	5 havo
Culturele Kunstzinnige Vorming (CKV) Maatschappijleer (Maat)	Profielwerkstuk (PWS) Levensbeschouwing en Filosofie (LEF) Lichamelijke Opvoeding (LO) Natuur, Leven en Technologie (NLT) Wiskunde D (WisD)

De afgeronde eindcijfers voor culturele en kunstzinnige vorming, maatschappijleer, levensbeschouwing en filosofie en het profielwerkstuk vormen het zogenaamde combinatiecijfer dat meeweegt in de slaag-/zakregeling.

5.3 Extra vak

Een aantal leerlingen volgt een extra vak. Er gelden een aantal voorwaarden:

- Het volgen van een extra vak betekent dat er sprake kan zijn van overlappende lesuren. In overleg met desbetreffende vakdocenten wordt telkens besloten welke lessen worden bijgewoond.
- De leerling die een extra vak volgt, maakt alle praktische en theoretische toetsen van dat vak.
- Een extra vak dat een heel jaar met voldoende resultaat is gevolgd, kan worden afgesloten met een certificaat.
- Volgt de leerling een extra vak, dan mag één vak bij het toepassen van de bevorderingsnormen buiten beschouwing worden gelaten, met dien verstande dat de overgebleven vakken nog steeds een volwaardig profiel vormen.
- Als de leerling het extra vak wil laten vallen, neemt hij of zij contact op met de afdelingscoördinator.

5.4 Stoppen met tto-programma

Stoppen met het tto-programma tijdens het schooljaar is niet mogelijk. Als je besluit aan het eind van 4-havo met het tto-programma te stoppen, of als je aan het eind van 4-havo niet voldoet aan de

6,0 eis voor Engels (zodat je moet stoppen met het tto-bovenbouwprogramma), dan zal je in 5-havo het vak Entl (Engelse Taal en Literatuur) volgen in plaats van Engl (English and Literature).

5.5 Profielwerkstuk

5.5.1 Algemene informatie

Het profielwerkstuk is de belangrijkste praktische opdracht van de opleiding. Het is een soort 'meesterproef' waarin leerlingen in praktijk brengen wat ze gedurende de voorgaande jaren aan kennis en vaardigheden hebben geleerd. Het profielwerkstuk heeft betrekking op één groot (profiel)vak uit het totale vakkenpakket. In 4-havo (periode 4) kies je drie of vier partners met wie je goed kunt samenwerken met wie je dit werkstuk gaat maken. Gezamenlijk kies je een onderwerp en maak je duidelijke afspraken over de taakverdeling en houd je al je werkzaamheden en afspraken vanaf het begin bij in een logboek en, bij de natuurprofielen, in een laboratoriumjournaal. Deelname aan het profielwerkstuk is alleen mogelijk voor leerlingen die in het examenjaar zijn toegelaten. Je wordt begeleid door een vakdocent. Je kunt bij deze docent terecht voor vragen en informatie. In de loop van periode 2 van het examenjaar moet het profielwerkstuk worden afgerond. Het profielwerkstuk wordt met een afgerond cijfer beoordeeld. Het cijfer dient minimaal een 4 te zijn.

5.5.2 Regels omtrent voortgang van het PWS bij doubleren in 4 havo

Na afwijzing van de leerling bij de beslissingsvergadering (oftewel: als je blijft zitten in 4 havo) wordt op de volgende wijze bepaald of de leerling mag doorgaan met het profielwerkstuk:

1. De leerling moet een vrijstelling hebben voor zowel CKV als Maatschappijleer (voor beide vakken een eindcijfer 7 of hoger)
2. De leerling mag niet meer dan 3 tekortpunten hebben op het eindrapport van 5-vwo.

Verder zal de leerling er door de mentor op worden gewezen dat er geen gebruik kan worden gemaakt van het PWS blokuur als daartegenover lessen staan ingepland in het lesrooster van de leerling.

5.6 Bevordering

De bevorderingsregels zijn te vinden op de website van school. Zie clz.nl-> ['documenten en reglementen'](#).

5.7 Slaag-/zakregeling havo

De slaag-/zakregeling havo kun je vinden op examenblad.nl -> [uitslagbepaling havo en vwo](#).
Let op: klik linksboven het juiste schooljaar aan.

5.8 Doorstroomrecht: Overstap van 5-havo naar 5-vwo

Vanaf augustus 2020 is er nieuwe wetgeving die een drempelloos overstaprecht vastlegt. Dat betekent dat iedere leerling die een havo-diploma heeft behaald in principe het recht heeft in te stromen in 5-vwo. Een typisch vwo vakkenpakket bevat echter 1 vak meer dan een typisch havo pakket. Op het vwo is daarbij een tweede moderne vreemde taal (2^e mvt) verplicht, naast Engels. Dat heeft de volgende consequenties:

- Havo leerlingen die op de havo al een 2^e mvt en een extra vak deden (waarbij de 2^e mvt het extra vak kan zijn), hebben hiermee in principe een geldig vwo pakket en kunnen drempelloos plaatsnemen in 5-vwo.
- Havo leerlingen die op de havo geen extra vak hebben gevolgd, moeten een extra vak kiezen en bovendien zorgen dat ze een 2^e mvt in hun pakket hebben, om een geldig vwo pakket te hebben. Een dergelijke leerling heeft bij aanvang van 5-vwo het 4-vwo curriculum voor dit vak gemist en is zelf verantwoordelijk voor het inhalen van de betreffende leerstof.
- Pakketkeuze wordt altijd met de decaan overlegd en door deze goed- of afgekeurd.

Daarnaast geldt het volgende:

- Een leerling die na het behalen van een havo-diploma in 5 vwo instroomt, krijgt vrijstelling voor CKV en maatschappijleer. Het combinatiecijfer bestaat in dat geval enkel uit het cijfer dat in 6v voor het profielwerkstuk wordt behaald. Desgewenst mag een doorstromer ervoor kiezen om Maatschappijleer nogmaals te volgen. Voor CKV is dit niet mogelijk. In dat geval bestaat het combinatiecijfer uit de cijfers voor Maatschappijleer en het profielwerkstuk.
- Vakinhouden die in 4-vwo aan de orde zijn geweest maar niet op de havo zijn behandeld, worden zelfstandig ingehaald voor zover noodzakelijk.
- Overstappers mogen indien noodzakelijk in 5-vwo doubleren. Oftewel: een tweede keer 5-vwo nadat de leerling 5-havo heeft gevolgd, wordt niet gezien als een derde keer in het 5e leerjaar plaatsnemen.

6 Informatie voor vwo

Onderstaande informatie is van toepassing op het vwo. Zit je op de vmbo tl? Kijk dan in hoofdstuk 4. Zit je op de havo? Kijk dan in hoofdstuk 5.

6.1 Informatie 4V

6.1.1 Algemeen

In de vierde klas van het vwo zijn er nog geen toetsen die meewegen voor het examendossier (kortweg: PTA-toetsen, genoemd naar het Programma van Toetsing en Afsluiting waarin alle schoolexamen-onderdelen staan beschreven). De enige *uitzondering* hierop is het vak CKV / Art & Culture dat in de vijfde klas wordt afgesloten. Voor de PTA-toetsen van CKV/A&C gelden de regels die voor alle PTA-toetsen gelden zoals die in de vijfde en zesde klas gehanteerd worden, bijvoorbeeld over het inleveren van opdrachten, het voldoende afsluiten van handelingsdelen of het aanvragen van een herkansing. Zie hiervoor de paragrafen voor 5- en 6-vwo.

Bij de overgang van 4 vwo naar 5 vwo geldt het cijfer voor Art & Culture/CKV als 1 cijfer.

De vierde klas kent toetsen in de reguliere schoolweken én doet mee aan de toetsweken bovenbouw. Er zijn geen herkansbare toetsen omdat het nog geen PTA toetsen betreft, *uitgezonderd* Art & Culture/CKV (PTA) als het een theoretische toets betreft.

6.1.2 Extra vak

Een aantal leerlingen volgt een extra vak. Er gelden een aantal voorwaarden:

- Het volgen van een extra vak betekent dat er sprake kan zijn van overlappende lesuren. In overleg met desbetreffende vakdocenten wordt telkens besloten welke lessen worden bijgewoond.
- De leerling die een extra vak volgt, maakt alle praktische en theoretische toetsen van dat vak.
- Een extra vak dat een heel jaar met voldoende resultaat is gevolgd, kan worden afgesloten met een certificaat.
- Volgt de leerling een extra vak, dan mag één vak bij het toepassen van de bevorderingsnormen buiten beschouwing worden gelaten, met dien verstande dat de overgebleven vakken nog steeds een volwaardig profiel vormen.
- Als de leerling het extra vak wil laten vallen, neemt hij of zij contact op met de afdelingscoördinator.

6.1.3 Stoppen met het tto-programma of met DSDL

TTO-bovenbouw

Stoppen met het tto-programma tijdens het schooljaar is niet mogelijk. Als je besluit aan het eind van 4-vwo met het tto-programma te stoppen, of als je aan het eind van 4-vwo niet voldoet aan de 6,0 eis voor Engels (zodat je moet stoppen met het tto-bovenbouwprogramma), dan zal je in 5-vwo het vak entl (Engelse Taal en Literatuur) volgen in plaats van engl (English and Literature). Er zal 1 punt worden opgeteld bij je eindcijfer Engels uit 4 vwo indien je verplicht, want geen ronde 6, moet stoppen. Stop je vrijwillig, dan geldt deze regel niet.

DSDL / Deutsche Sprachdiplom

Stoppen met het 'Deutsche Sprachdiplom' (DSDL Duits) tijdens het schooljaar is niet mogelijk. Mocht je besluiten te willen stoppen aan het einde van 4 vwo-tto of mocht je aan het eind van 4-vwo niet voldoen aan de 6,0 eis voor DSDL, dan vervolg je je schoolloopbaan in 5 vwo en wordt DSDL Duits vervangen door het reguliere vak dutl (Duitse Taal en Literatuur).

6.2 Vwo tweetalig of Vwo Nederlandstalig?

De vakken die genoemd zijn in dit hoofdstuk worden in het Nederlands vermeld. Volg je tweetalig onderwijs, dan geldt de informatie ook voor jou. Hieronder vind je een overzicht van de benamingen van de vakken voor Nederlandstalig en Tweetalig vwo.

Vwo Nederlandstalig	Vwo tweetalig
Lichamelijke opvoeding (LO)	Physical Education (PE)
Culturele Kunstzinnige Vorming (CKV)	Art & Culture (A&C)
Mens & Maatschappij (M&M)	Man & Society (M&S)
Engels (entl)	English (engl)

6.3 Bijzondere vakken voor het vwo

Vakken met alleen een schoolexamen worden vaak al voor het laatste leerjaar afgesloten. Het eindcijfer wordt berekend aan de hand van de behaalde cijfers. Ook wordt er gekeken of de (eventuele) handelingsdelen in orde zijn. Voor alle vakken die met een schoolexamen worden afgesloten geldt het eindcijfer op het cijferoverzicht bij de overgang als bewijs dat je het vak hebt afgesloten. Vergeet vooral niet dat, met uitzondering van ckv/a&c en m&m/m&s, het behaalde eindcijfer tegelijkertijd het diplomacijfer is. Zorg dus dat het voldoende is. Vakken die je met een eindcijfer 7 in 5 vwo hebt afgesloten, hoeven niet over te worden gedaan, in het geval je een leerjaar doubleert. LO valt niet onder deze regeling.

Vakken met alleen een schoolexamen en het leerjaar waarin het vak wordt afgerond

5 vwo	6 vwo
Culturele Kunstzinnige Vorming Mens & Maatschappij (M&M)	English Literary History (<i>onderdeel van het SE Engels, t.b.v. het IB-programma</i>) Profielwerkstuk (PWS) Lichamelijke Opvoeding (LO) Natuur, Leven en Technologie (NLT) Wiskunde D

De afgeronde eindcijfers voor ckv, m&m en het profielwerkstuk vormen het zogenaamde combinatiecijfer dat meeweegt in de slaag-/zakregeling (paragraaf 6.6).

6.4 Het profielwerkstuk

6.4.1. Algemene informatie

Het profielwerkstuk is de belangrijkste praktische opdracht van de opleiding. Het is een soort ‘meesterproef’ waarin leerlingen in praktijk brengen wat ze gedurende de voorgaande jaren aan kennis en vaardigheden hebben geleerd. Het profielwerkstuk heeft betrekking op één groot (profiel)vak uit het totale vakkenpakket. In de voorexamenklas kies je één of twee partners met wie je goed kunt samenwerken, met wie je dit werkstuk gaat maken. Gezamenlijk kies je een onderwerp en maak je duidelijke afspraken over de taakverdeling en houd je al je werkzaamheden en afspraken vanaf het begin bij in een logboek en, bij de natuurprofielen, in een laboratoriumjournaal. Deelname aan het profielwerkstuk is normaliter alleen mogelijk voor leerlingen die in het examenjaar zijn toegelaten (zie volgende paragraaf voor de uitzondering hierop). Je wordt begeleid door een vakdocent. Je kunt bij deze docent terecht voor vragen en informatie.

In de loop van van het examenjaar moet het profielwerkstuk worden afgerond. Het profielwerkstuk wordt met een afgerond cijfer beoordeeld. Dit cijfer dient minimaal een 4 te zijn.

6.4.2 Regels omtrent voortgang van het PWS bij doubleren in 5 vwo

Na afwijzing van de leerling bij de beslissingsvergadering (oftewel: als je blijft zitten in 5-vwo) wordt op de volgende wijze bepaald of de leerling mag doorgaan met het profielwerkstuk:

3. De leerling moet een vrijstelling hebben voor zowel CKV/AC als MM/MS (voor beide vakken een eindcijfer 7 of hoger)
4. De leerling mag niet meer dan 3 tekortpunten hebben op het eindrapport van 5-vwo.

Verder zal de leerling er door de mentor op worden gewezen dat er geen gebruik kan worden gemaakt van het PWS blokuur als daartegenover lessen staan ingepland in het lesrooster van de leerling.

6.5 Ontheffing van de tweede moderne vreemde taal

De wet stelt dat leerlingen in de bovenbouw van het atheneum naast het vak Engels een tweede moderne vreemde taal moeten volgen. Op het CLZ worden in de bovenbouw van het vwo als keuzevakken Frans, Duits, Grieks of Latijn aangeboden.

De wet biedt echter de mogelijkheid om in zeer bijzondere gevallen op bovengenoemde verplichting een uitzondering te maken (Inrichtingsbesluit WVO, artikel 26e, lid 4). Welke bijzondere gevallen dat zijn en hoe de ontheffing wordt aangevraagd kun je lezen in de 'regeling ontheffing 2e vreemde taal atheneum'. Zie clz.nl-> '[documenten en reglementen](#)'.

6.6 Bevordering

De bevorderingsregels zijn te vinden op de website van school. Zie clz.nl '[documenten en reglementen](#)'.

6.7 Slaag-/zakregeling vwo

De slaag/zakregeling vwo kun je vinden op [examenblad.nl](https://www.examenblad.nl) -> uitslagbepaling havo en vwo. Zie <https://www.examenblad.nl/onderwerp/uitslagbepaling-havo-en-vwo>
Let op: klik linksboven het juiste schooljaar aan.

6.8 Overstap van vwo naar havo in de bovenbouw

6.8.1 Overstap van 4-vwo naar 4-havo (lopende het schooljaar)

- De overstap van 4-vwo naar 4-havo dient uiterlijk voor 1 december te worden aangevraagd en is alleen mogelijk indien er plaats is in 4-havo.
- De leerling heeft een positief advies van de docentenvergadering.
- Het profiel blijft ongewijzigd.
- De delen van het havo-examenprogramma die in 4-vwo niet aan de orde zijn geweest, moeten worden ingehaald.
- Zittenblijvers met een 4-havo-advies kunnen, indien zij het advies naast zich neer hebben gelegd en toch in 4-vwo hebben plaatsgenomen, niet gedurende het schooljaar alsnog overstappen naar 4-havo.

6.8.2 Overstap van 4-vwo naar 4-havo (einde van het schooljaar)

- Een leerling die er in 4-vwo dusdanig slecht voorstaat dat hij/zij graag zou willen doubleren in 4-havo, bespreekt dit met de mentor.

6.8.3 Overstap van 5-vwo naar 5-havo

- Een leerling die graag zou willen overstappen van 5-vwo naar 5-havo, kan een verzoek indienen bij de afdelingscoördinator van 5&6 vwo. Elk verzoek wordt per geval beoordeeld door de afdelingscoördinator en de conrector van de afdeling.
Een leerling die uit 5-vwo naar 5-havo overstapt, heeft niet de schoolexamens van 4-havo

gemaakt en mist daarmee een substantieel deel van zijn/haar examendossier. Of de in 4- en 5-vwo gevolgde lessen en afgelegde toetsen vervangend kunnen zijn voor de in 4-havo gemiste schoolexamens, wordt per geval bekeken, en zal afhangen van het vakkenpakket van de leerling én van het tijdstip in het jaar waarop de overstap wordt aangevraagd.

Aan dit document kunnen geen rechten worden ontleend.